

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ 'Υπό ΟΔ. ΜΑΡΟΥΔΗ, Συντάχου πεζ

—7— (Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

Οι Άραβες πλησιάζοντες εις απόστασιν 100 βημ. εισήλθον εντός της άβραδος θαλάσσης και προχώρησαν κατά φάμαγας κατά της νηϊδος. Τρεις άπεκροίσθησαν μακράν της νηϊδος και τρεις επήλθον κατά αυτής. Μετά την άσπασιν κατά την πρώτην ταυτην υποχώρησαν τον Άραβον εις άπορροσεις των Έλλήνων ηγανεν εν βαθέλιον κυριτιδος. Έκ της άναφλέξεως κατεκαρσαν 9 πυροβόλαια ένεκα του όποιου ήλατιώθη πολύ ή βολή των κανονίων. Τουτό αντίληφθέν οι Άραβες όμησαν πάλιν μετ' άπορροισιότητος. Οι Έλληνες, όν ό αριθμός ήλατιώθη κατά πολύ, έκαθεώσαντες τά όπλα των υπεχώρησαν εις Μισολογγιον διά τινος πόρον εν τη λιμνοθάλασσά γραστού εις τοίσεως. Κατά την μαχη ταύτην έφρονέθησαν 15 Έλληνες μεταξύ των όποιων και ό Πεταλοδής.

Συνεχίζοντες οι Τούρκοι τό σχέδιόν των άκροίσιαν την άλωσιν του Ντολμά, νηϊδος μεταξύ του Αιτωλικου και Μισολογγίου, ής ή φρουρά έχρησίμευσεν ως σύνδεσμος των δύο τοιούτων πόλεων μεταξύ των και των έξω διάλαρχήων. Η νηϊς αύτη περιφερείας 1500 μ. άπεκρυσίεται διά 300 μέτρων άποστασίμενον εκ της φρουράς του Αιτωλικού υπό τών άρμίστιων των Άκαρνάων Λικατιών. Έπ' αυτών ήτο εν κανονοστάσιον και άπέναντι τούτου επί της παραλίας οι Τούρκοι είχαν άνεγείρει 3 κανονοστάσια έφ' όν ήσαν 6 κανόνια και βομβοβόλα. 'Υπό τά πυρά τούτων την πρωίαν της 28ης 2000 Τούρκοι έμβαντες εις τά άβραθα όδατα της θαλάσσης προχώρησαν κατά της νηϊδος άπεκρούσης της άκτής μόλις 20 βήματα. Συγχρότως ήν έπιβραβή πλοία αλληλα έπαιτή ενέχθησαν κατά θαλάσσαν. Αιγαίοι πλοιοί και γενναίωτα πολεμικά άποκροισίματα κάλυμνοντες όλην την ήμεραν και άποκροισίντες τάς κατά θαλάσσαν και ήσαν τρεις προσβολάς των έχθρών' πλην κατά την ήην δεν ήδυνήθησαν να άντιστώσι διότι, όλοι σχεδόν έφρονέθησαν πολεμούντες, και οι Άραβες έχουσαν την νηϊδα την νύκτα σόντες σφοδράς άπολείας. Οι έλάχιστοι έπιζήσαντες Έλληνες υπεχώρησαν διά Πόρου προς Αιτωλικόν.

Την ίδίαν ήμεραν μόλις έξεδηλώθη ή κατά του Ντολμά επίθεσις, οι πολιορκουόμενοι του Μεσολογγίου, όπως φέρονται άντεπισκασιμόν εις ταυτην και έμποδίσαν ενδεχομένην άποστολήν έπικουριών εις Ντολμά, έξετέλεσαν επίθεσιν κατά των Τουρκικών χαρακωμάτων.

Οι Έλληνες άποκρούοντες τους Τούρκους ένωκισαν όλας τάς παραλλήλους αυτών και έφθασαν μέχρι της εκκλησίας του 'Αγ. Αθανασίου ενθα καταλαβόντες θέσεις ένεφεκίζον καθ' όλην την ήμεραν.

Μετά την πτώσιν του Ντολμά ή αντίστασις της πόλεως Αιτωλικού ήτο άδύνατος διότι άπεκλείετο τουτό στενωτόν τούσον άπο της θαλάσσης, και Μισολογγίου όσον και άπο της προς όσσα εις αυτών θύρας (καλάδος 'Αθανασίου). Η ελιγάρθως αύτω φρουρά, ίνα άποφύγη την σφαγήν και άείμισην 4 χιλ. γυναικαίδων, άπεκρίσας να μη άντιστή πλέον. Προς τουτό άπαντες οι στρατιωτικοί και πολιτικοί υπάλληλοι και οι μη βεβαρημένοι με γυναικαίδια έξήλθον προς όσμηας και έφυγον, οι δε λοιποί παρεδόθησαν.

Κατά τους όρους της παραδόσεως οι Τούρκοι ύποσχοντο άσφάλειαν ζωής και τιμής, να κρατήσι έσωτος 100 γούσια, την πολιτισιότησαν ενδυσιασιν των και να τους θροφούν ένα μήνα. Κατά την έξοδον αυτών εκ της πόλεως οι Τούρκοι άφύρουν πάν ό,τι πλέον των συμφωνηθέντων είχαν. Πάντες άπεστάλησαν εις 'Αργον.

4-13 Μαρτίου. 'Εξάνεινδος εκ της πεινής.—'Ηδη ό άποκλεισμός του Μεσολογγίου κατέστη σπενδάτος κατά θαλάσσαν. 'Ο έχθρος άδυνατών να προσβλή ην πάλιν κατ' άλλον τρόπον περιορίζεται εις τόν βου-

βαρδιόν και κανιοτοβλιισμόν αυτης. Τά τρωμαί των πολιορκουμένων τά κομισθέντα υπό του Μιαούλη ήρχισαν να έλλατύνονται αισθηώς εις τοιούτων τρόπων όποτε περί την 10 Μαρτίου έξέλιπον και άπ' αυτην την φρουράν. Έκότες οι πολιορκούμενοι ήρχισαν να τρέφονται με τό κρέας των εν τη πόλει έπιπων, όνων, κουνών, γαλά, μούσιν κλπ. και εκ θαλασσίων καρξίνων και γόλιτων, εκ των άφροίθων λεγομένων όστινες έπροξέονεν εις τους τρώγοντας διάφορα: αλλά και τό είδος τουτό της τροφής, όλιγον διήρξασε διότι όλιγίστα ήσαν εν τη πόλει τά είδη ταύτα. Οι στρατιώται νησιεις και γυμνοί ύπέμενον τό πάνδεινα μετά παραδειγματικής καρτερίας. Διά της καταλήψεως των εισόδων της λιμνης τά μικρά πλοία τά κομισόντα τροφάς και πολεμικά έκ των 'Ισθίων νήσων ήμκοδίζοντο πλέον. Ουδένα δε έφαίνετο διαθήσιμους έντιχισως έχουμένη είτε εκ ήρωας είτε εκ θαλάσσης, άλλ' είτε και είδησις τις ύπήρχε λόγω του στενωτότου άποκλεισμού.

Προτάσεις παραδόσεως.—Περί την με-

Νίκος Μάκρης

σημβίον της 13ης Μαρτίου εις Τούρκους έψηθε τών έχθρώνων χαρακωμάτων και έπλησίασε την άνατολικήν πέφυγα κριτών λευκήν σημαίαν και έζητησε να γινή συνεννόησις. Κατά τάς συνεννοήσεις ταυτας οι πολιορκουόμενοι άπήτησαν: 'Αποθήσομεν άλλα δεν προσκυνούμεν.

'Επίσης την 21 Μαρτίου έγένετο άλλη πρότασις έγγραφως να παραδώσασιν τό σφοδριον και να αναχωρήσων δια όσμηας ή να μείνωσιν οι έντόποι άν ήθελαν κανόνες την περιουσίαν των. 'Εσθή ή απάντησις: 'Ο κατακλιχία αιματωμένα όπλα δεν παραδίδονται. Οι Τούρκοι άποτυχόντες εις τάς προτάσεις των περί παραδόσεως της πόλεως και φοβούμενοι την άφιξιν του Έλληνικού στόλου άπεκρίσαν να στερήσασιν την πόλιν παντός συνδέσμου μετά της άνοικτής θαλάσσης. Μισοειδών τοιούτων σημάτων έμεινε η νηϊς Κλεισθή.

'Η νηϊς αύτη περιφερείας 200 μέτρων κείται προς Ν. της πόλεως και εις άπόστασιν 2.000 μέτρων άπ' αυτής. 'Υπόχρη έπ' αυτής τό εκκλησιδιον της 'Αγίας Τριάδος, όπερ άφωγάθη άμυντικώς, διά κατασκευής τυρεκρηθών περίε της όσοφης. 'Επίσης είχε κατασκευασθή πρόχωμα έφ' ού έποποθετήθησαν 4 κανόνια ύπερμεγέθη από 21 πυροβόλων. Πλήν τοιούτων φρουρά της νηϊδος ήτο 100 άποκροφοί υπό των Παναγιώτην Σωτηρόπουλον και Κωνστ. Τραβέλαν. 'Επίσης υπερέκεισε την νηϊδα ταυτην ή κανο-

νοφόρος πάσσαρα του Κωνστ. Τρικούτη.

Κατά της νηϊδος ταύτης έπετεθήσαν 2.000 Ιούρκοι έχοντες επί κεφαλής αυτών τούτων τον Κωνστατήν έπιβαίνοντες πλοιαριον. Έπεβήσθησαν ισούτων την 24 Μαρτίου εις 'Ασπλην 'Αλικην (4 χιλιοι. Δ. της πόλεως) και την μαχητήν της 25 Μαρτίου εισέρθη ό στόλος όποιος παρατετακήμενος έμφοσθεν της πόλεως καθ' ής ήρτισε να βάλη ζωηρας ύποστηρίξιμους και υπό των κανονοστασιών της ήρωας. Τουτό ήτο μια έπιδικτική επίθεσις των Τουρκων κατά της πόλεως ής την φρουράν έπέδωκε να καταποτή ήνα μη φέρη άντιπερισσάσιμόν τινα ή ενισχυσιν κατά την ενεργείαν των κατά της Κλεισθής, προς ήν έστράφησαν μετά τινος στιγμής.

'Ο Κίσιος Τραβέλας επί κεφαλής τριακοσίων γενναίων άνορων μετά την άλωσιν του Βασιλαδιου και Ντοκμα είχαν όλοσθη έφεροδια έτοιμος να δομη προς πάν άπεκλούμενον σημεριον, σιαμεισιων παρά την νύκτιαν ακτήν της πόλεως.

Όδως μόλις άντελήθη την κίνησιν ταύτην τών Τούρκων άκρωσις έπέβη πλοιαριον μετ' 11 άνδρων του, όστινες ετέθησαν έκείνην την στιγμήν περίε αυτου, και κατηρυνθήν εις Κλεισθον διασχισας τόν έχθρικον στολοικον. Ουτως ή φρουρά της Κλεισθής άπετελεσθη εκ 131 άνδρων όν ή έθελούσιια και γενναίωτης άνεπέμψον τον αριθμόν. Μετά την άφιξιν του Τραβέλα διεκόπη πάσα συγκοινωνία μετά της πόλεως. Οι Τούρκοι περιζώνοντες την Κλεισθον έπλησίασαν μέχρι του σημεριου ενθα ήδύνατο να πλέσσι τά πλοίαμα. Έκείθεν προχώρηον βαδίζοντες έντός της θαλάσσης προκαλιπόμενοι όπισθεν των πλοιαριών και όπισθεν ταύτα προς τά έπιπρος. Τοιούτοισίμο ήδύνατο να προσεγγίσασιν την νηϊδα και να άποβήσασιν εναν επί τούτης. Οι Έλληνες έβαλον άδυσκόπως κατά τούτων άπο της όσοφης της εκκλησίας και του προχωμάτος όπερ εκάκως ήναυ κατασθησαν να εγκαταλείψασιν λόγω της κεκαλιμμένης ταύτης προχωρήσεως των Τούρκων και να συγκαντρούσασιν όλοι εκτός της εκκλησίας άφ' ής έβαλον προκαλιμμένοι διαρκώς και εκ έγγυτάτης άποστάσεως. Το άποτελεσματικόν τουτό πηρ μη δύνηντες να ύποφέρωσιν οι Τούρκοι υπεχώρησαν και έπυσαν εις την θαλάσσαν εύθύς ως είδον πύπτοντας τους δύο ήγουμενούς σηματοφόρους αυτών ένα Γάικα και ένα Άλβανόν.

Μέχρι της μεσημβρίας εκ άλλεπλήλως έφρόδους έξετέλεσαν άλλα πάσα άπαιτηγόν. Κατά την τελευταίαν έφροδόν ό ίδιος ό Κουταχής ίνα έμψυχώση τους στρατιώται του έτεθη επί κεφαλής, τούτων αλην έτραυματίσθη εις τόν ποδα. Μετά τουτό οι στρατιώται του κοφοί εις την φωνήν των και τυελοι εις τό παραδειγμα του έμβήμαν εις τά πλοιαρία και υπεχώρησαν προς 'Ανατολάς της πόλεως εις θέσιν Μολόχα. 'Ο 'έμβρημη αιοχνομενος διά την ήταν ταυτην του Τουρκικού στρατού και θέλων να ταπεινώη τόν άντιπαλόν του Κουταχτήν άνέβηεν αυτός τόν άνδρα. Λέγεται και έπέβησαν άμύσε εις πλοίαμα 3.000 Άραβες και καλέσας τόν εκπορθήσαντα τό Βασιλαδιον Χουσιέν Μπέην έδωσαν αυτόν επί κεφαλής της έπιχειρήσεως ταύτης ειπόν: 'Ιδού ή όρα να δείξωμεν πόσον ήμεις υπερέχομεν τών άλλων.

'Η φρουρά της Κλεισθής είχεν έλατιώθη εις τό 13β σιχθον διότι 30 είχαν φρονεσθη και 10 δεν είχαν όπλα διότι είχαν κατασθη άχρηστα.

'Ο Χουσιέν εκώκλωσε τό νηϊδιον και έφωρήσε κατ' αυτόν κατά τών αυτών τρόπον καθ' όν έφωρήσαν την πρωίαν τά Τουρκικά στρατιώματα του Κουταχτή. Οι ύπερσπασια αυτου συγκαντρούνται και πάλιν επί της όσοφης του εκκληριδιον άφ' ής βόλλων εν εντόχους. Οι Άραβες ύποχωροσίν.

(Άκολουθεί)

Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΩΝ ΔΑΡΔΑΝΕΛΛΙΩΝ

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ, ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΩΝ

Συγγραφή πρωτότυπος υπό ΙΩΑΝΝΟΥ ΘΕΟΦΑΝΙΔΟΥ ύποναυάρχου.

Τῆ συνεργασίας τοῦ Τεγματάρχη τοῦ Μηχανικοῦ ΚΑΡΑΒΙΤΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ διὰ τὸ κατὰ ἕξιν στρατιωτικὸν μέρος

—6— (Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ὁ ναύαρχος de Robeck ἐπίστευε διὰ τὴν καθίστατο δυνατὴ ἡ συνεχὴς τῆς ἐπιχειρήσεως μεθ' ἱκανῶν ἐλπίδων ἐπιτυχίας ἐάν ἐπιτύχοιτο ὁ θαλασσινὸς στόλος ἂν θὰ καταρθούτο ἐν τάχει ὀργανώσει ἀλλεστεικῶν ναρκῶν, μεγάλης δυνάμεως ἂν θὰ ἐγένετο συστηματικὸς βομβαρδισμὸς κατὰ τὸν ὀργανωθέντων ἐν ὧρα ἡμέρας συγχρονιζόμενος με ἐπὶ τῶν τῶν ναρκῶν καὶ τέλος ἂν θὰ ἐλαμβάνοντο μέτρα ἀμύνης τῶν πλοίων κατὰ τοῦ κινδύνου τῶν ἐπιπελοῦσάν ναρκῶν.

Ἀλλ' ἀπὸ τῆς 19ης Μαρτίου εἶχε τηλεγραφήσει πρὸς τὸν λόρδον Kitchener ὁ στρατηγὸς Hamilton τὰ ἑξῆς :

Ἐπὶ τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς 18ης Μαρτίου δὲν ἔλαβον ἀκομή ἐκθεσὶν ἐπισημον. Ἐξ ὅσον ὅμως εἶδον ἐμφροφωσά τὴν γνώμην περὶ τοῦ ὅτι ὁ βιασμὸς τῶν Δαρδανελλίων διὰ μόνου τοῦ στόλου εἶναι πολὺ δυσκολότερος τοῦ ὅσον ἐφαίνετο προηγουμένως. Ἡ ἐφεξῆς δόσις τοῦ στρατεύματος δὲν θὰ εἶνε ἀπλῶς ἐπισημητικὴ τοῦ ἐργαίου τῆς καταστροφῆς τῶν ὀργανωμάτων τὰ ὅποια θὰ σιγήσῃ ὁ στόλος, ἀλλὰ στρατιωτικὴ μεθοδικὴ ἐπιχειρήσις πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἐξόδου τοῦ στόλου ἐντός τῶν στενωπῶν.

Ὁ ναύαρχος de Robeck ἔλαβε τὴν 20ῃν Μαρτίου ἐξουσιοδοτήσιν ἐξακολουθήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων, ἐφ' ὅσον θὰ τὸ ἐκρίνε σκόπιμον. Τὴν 24ῃν συνεστήθη ἐν συμβούλιῳ μετὰ τοῦ στρατηγὸν Hamilton τὸ σχέδιον τῆς ἐξαπολύσεως συγχρονιστικῶν τῶν πλοίων καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ εἰς τὸν Ἀγαίον. Ἐγνώριζε δὲ οἱ Τούρκοι διέθετον δυνάμιν 75.000 ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς Ραιδεστοῦ μέχρι καὶ τῆς Χαρσοπύργου Καλλιπόλεως καὶ περιέδεχτο διὰ σχεδιάζοντο μεγαλύτερα δυνάμεις συμμαχικοῦ στρατοῦ πρὸς ἐπέμβασιν διὰ τὴν ἐξαπολύσιν τῆς συγκοινωνίας. Ἐθεώρει κατορθωτὸν τὸν βιασμὸν τῶν στενωπῶν ὑπὸ μόνου τοῦ στόλου, ἐν ᾧ τοῖναντινὸν ὁ στρατηγὸς Hamilton ἦτο πεπεισμένος διὰ τοῦτο ἦτο ἀκατόρθωτον ἀνεῦ συνδεδωσμένης ἐπιχειρήσεως. Ἐκείσεως ἐτηλεγράφησε τὰς ἀπόφαις του πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τοῦ αὐθήμερον.

Ἡ κατάστασις τῆς ἀναποφασιστικότητος ἐδημοσίωθη διὰ τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν κατ' ἐξοχὴν δύσκολον περίστασιν. Δὲν ἤθελε νὰ συμμαρασοῦσθῃ ὑπὸ τῆς ἐξελίξεως τῶν ἐν Ἄνωτῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὸ ν' ἀποτύχῃ ἀπὸ τοῦ Γαλλικοῦ μετόπου σημαντικῆς δυνάμεως. Τῆς ἐχεδιάζετο νὰ ἐγνώριζε τὸ σχεδὸν χρησιμοποιήσεως τοῦ Γαλλικοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος διὰ νὰ ἐπρωφάλασσοτο ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου κινδύνου. Τὴν 15ῃν Μαρτίου ἀπήνησε ἡ Ἀγγλικὴ κυβέρνησις, εἰς ἐρώτημα ἐπὶ τοῦτου διατυπωθέν, διὰ τὴν ἐπιχειρήσιν στρατοῦ καὶ στόλου οὐδεμία ἀποφασίς ἦδύνατο νὰ ληφθῇ ἐφ' ἑσὸν δὲν ὑπέρχον ἀποτέλεσματα ὁριστικὰ ἐπὶ τῶν τῆς ναυτικῆς ἐπιθέσεως.

Ἡ ἀποτυχία τῆς 18ης Μαρτίου ἐδιπλασίασε τὴν ἀβεβαιότητα, διότι κατ' ἀρχὰς ὁ κ. Winston Churchill καὶ ὁ λόρδος Fisher (1) ἐξηκολούθουν νὰ ἐπιμένουν νὰ ἐξακολουθῆσθῃ ἡ ἀπὸ θαλάσσης ἐπίθεσις, μέχρις ἀποτελέσματος. Τὴν 22αν Μαρτίου ἐλήφθησαν συγχρόνως ἐν Λονδίῳ τὰ τηλεγραφήματα τοῦ στρατηγὸς Hamilton καὶ τοῦ ναυάρχου de Robeck ζητούντων ἀναμνηστικῶν τῶν στρατιωτικῶν συνάμασι ἀπὸ τὴν ἐπισημὴν τῆς ἐπιχειρήσεως (2).

(1) Memοires de Lord Fisher, σελ. 83. «Ποῖν ἡ ἐπιχειρήσις βιασμῶν τῶν στενωπῶν τῶν Δαρδανελλίων ἐπιπέλοισι τοῦ στόλου θὰ ἐπερε νὰ ἀνευνομένην ἀποτύχῃ τῆς 19 Μαρτίου. Τὸν ὅσον τῆς ἐπιπέλοισι».

(2) Κατὰ τὸν μῆνα τοῦ ναυάρχου ἀπομνημονίου συμβουλίῳ ἐπιπέλοισι ἀμφότεροι τὴν πεποιθήσιν διὰ τὴν ἐξαπολύσιν τῶν Δαρδανελλίων πλοίων, ἐπιπέλοισι ἀποβρασμένη τῶν στενωπῶν κατὰ τὴν ὄψιν καὶ θάλασσαν διαθεσικῶν πλοίων τῶν συμμαχῶν. Δύναμις ἐχθρική, ἐπὶ τῆς ἐπιπέλοισι εἰς 40.000 ἀνδρας, εὐρισκτικὰ ἐπὶ τῆς ἐπιπέλοισι Καλλιπόλεως, καὶ ἄλλη ἐκ 30.000 ἀνδρῶν ὅπισθεν, περὶ τὴν Ραιδεστοῦ. Πρὸς ἐπιπέλοισι ἀποβρασῶν μεγάλων δυνάμεων, εἰσέρχεται ὡς σημαντικὸς παρὰ τὸν κωικὸν, ἀλλὰ κατὰ Μάρτιον οὗτος εἶνε ἀκατόρθωτος. Συνήσως εἶνε σταθερώτερος κατὰ τὸν ἐρχόμενον μῆνα. Ἐξελόνθηρα σχέδιον, τὸ ὅποισι θὰ ἀπαίτησθῃ

Κατόπιν τῶν τηλεγραφημάτων τούτων ἠλαξεν ἔξ ολοκλήρου ἡ ὄψιν τοῦ ζήτηματος. Ἐν τῷ ναυαρχεῖῳ ἐγένετο ἑσπῶρὰ συζητήσεως. Ὁ κ. Churchill ὑποστήριξε νὰ εἰδύετο ἡ ἐπιπέλοισι πρὸς τὸν ναύαρχον (1) νὰ ἐπαναλήθῃ τὴν ἐπιπέλοισιν ἀπὸ θαλάσσης συμφόνης πρὸς τὴν ἐπιπέλοισιν ἰδίαν του. Ἐσφῶρῃ ὅμως ἰμόνος με τοιαύτῃ γνώμῃ. Ὁ λόρδος Fisher ἐδήλωσεν διὰ : «—Ἄλλοτε συγκατετέθη νὰ ἐγένετο ἡ ἐπιπέλοισι διὰ τὴν ἐπιπέλοισι καὶ τὴν συνίστα ὁ ἀξιοματικὸς ὁ ἐπὶ τοιοῦτου διοικῶν τὰς χρησιμοποιηθησόμενας δυνάμεις (2), ἦδη ὅμως ὅποτε ἀπεφάσισαν συνδεδωσμένη ἐπιπέλοισιν οἱ ἐπὶ τοιοῦτου διοικῶντες στρατηγὸς Sir Ian Hamilton καὶ ναύαρχος de Robeck, εἶχε τὴν γνώμην διὰ ἐπερε νὰ γίνῃ παραδεκτὴ αὐτὴ ἡ ἀποφασίς».

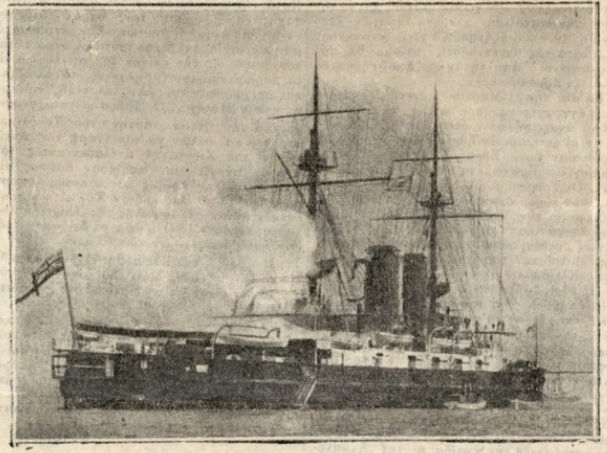
Ὁ Προβυτεύοντος (3) καὶ ὁ κ. Balfour, μετὰ τῶν ὁποίων ὡς μέλων τοῦ Πολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀγγλίας συνεστήθη ἐπὶ τοῦ θέματος ὁ κ. Churchill, ἔπεινον πρὸς τὴν γνώμην του, ἀλλ' ἐπειθὶ οἱ ἐπιπέλοισι ὄψιν καὶ ὁ ἐπὶ τοιοῦτου ναύαρχος (1) ἄλλως ἐννομοδοτήον, ἐκρίθη διὰ ἡ ἄψιν ἀποφάσεως ἦτο ἀδύνατος. Ὁ δὲ κ. Churchill μετὰ αὐτῆς συνεφῶρσε μετὰ τῶν ἄλλων.

Μάρτιος αὐταύτης ἐπίσης τῆς ἀποτυχίας τῆς ναυτικῆς ἐπιθέσεως καὶ τῆς δραστηριότητος τῆς ἀμύνης τῶν Τούρκων ὑπέρηξε καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γαλλικοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος στρατηγὸς d' Amade, τηλεγραφήσας τὴν 21ῃν Μαρτίου πρὸς ἀνηγορεύσει του ἐπὶ τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν (4) ὅτι :

τὸ σύνολον δυνάμεων διατέθη. Αὐτὰ ὅμως θὰ δεθῆσθῃ νὰ ὀργανωθῶσιν προηγουμένως. Πρὸς τοῦτο προτινῶ ἄλλαγήν βίσιως καὶ κρίνω τὴν Ἀλεξανδρείαν ὡς κατάλληλον. Στρατηγὸς Hamilton»

Ἐλαβον γνώσιν, κατὰ τὸ σημερινὸν μετὰ τοῦ στρατηγὸν Hamilton συμβουλίων μας, διὰ πρὸ τῆς 14ης Ἀπριλίου δὲν θὰ εἶνε ἐπιπέλοισι πρὸς δεξιὴν τὸν στρατεύμα. Τὰ προβλήματα τῶν στενωπῶν πρέπει νὰ καταστραφῶν πάντα ἀνεξαιρέτως μετὰ τὴν διόδον τοῦ στόλου διὰ νὰ ἐξαπολυθῶσιν αἱ συγκοινωνία του. Ὁ ἀριθμὸς τῶν εἶνε σημαντικὸς καὶ ἡ καταστροφὴ τοῦ συνόλου τῶν ἀδύνατος δι' ἀπλοῦ βομβαρδισμοῦ. Κατὰ τὴν πρώτην γενομένην ἀπόβασιν ἀγμάτων πρὸς καταστροφὴν τῶν φρουρῶν ὁ ἐχθρὸς ὑπέστη αἰφνυδιασμὸν. Ἐκ τούτου συμπεραίνω διὰ αἱ τοιαῦται ἐπιπέλοισι θὰ ἀντιμετωπίζουσιν εἰς τὸ μέλλον σημαντικὴν ἀντίστασιν καὶ τὰς κρίνω ἀνωλελείς. Παραμονὴ θαλασσινῶν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον διὰ τὴν ἐξαπολύσιν τῶν συγκοινωνιῶν δὲν θὰ εἶνε δυνατὴ μετὰ τὴν παραβίσιον τῶν στενωπῶν διὰ μόνου τοῦ στόλου, διότι αὐτὴ θὰ ἀναπαύσῃ μεγάλας ἀπολείας εἰς πλοία. Ὁ κινδύνος τῶν ναρκῶν ἐπερβαίνει πολὺ ὅτι ἐπιπέλοισι. Πιστεύω διὰ δόσις ἀποφασιστικῆς γινόμενῃ περὶ τὰ μέσα τοῦ ἐπιπέλοισι μὴνθὸς θὰ δόσις μεγαλύτερα ἀποτελέσματα τῶν ἐν μικροτέρῳ κλίματι ἡμετέρων. Πιστεύω διὰ ἵνα διευκολυνθῇ ἡ διόδος πλοίων ἱκανῶν νὰ ἀντιμετωπίζουσιν τὸ Goeben θὰ ἐπερε νὰ καταλάβῃ τὴν χερσόνησον τῆς Καλλιπόλεως ἀποβατικὸν σῶμα στρατοῦ.

- Ναύαρχος de Robeck
- (1) de Robeck.
 - (2) ναύαρχος Carden.
 - (3) Asquith.
 - (4) de Robeck.
 - (5) Ἐπρότεινε εἰς τὸν στρατηγὸν Hamilton ἄλλον τρόπον βιασμῶ τῶν στενωπῶν. Ὁ δὲ συνίστατο εἰς ἐκτέλεσιν ἐπιπέλοισιν πρὸς τὴν Πάνορμον ἀπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ (ἐπὶ τοῦ Μπαλῶ—Κεσόφ).

Τὸ ἐλαβὸν καταδρομικὸν «LONDON»

νον σχέδιον απόβασης, και ταυτα συνετελέσθησαν εντός 15 μόνον ημερών.

Από της 19ης Μαρτίου ο στόλος περιορίσθη να περιολή περί το σιμόν των στενών και των κόλπων του Σηρού. Αν και από της 24ης ηρχος εκ νέου το έργο της άποβασης των ναυτών εν όρη νυχτός ούδεν έπιπέλασμα επέστηθη. Τα άλιετικά άνεκαλύπτοντο, προσεβρίλονται και ξεφυγαζόντο να άποκορύνω. Έν Άγγλικών άλιετικών έπιλήγη υπό βλήματος εις το μηχανοστάσιον την νύκτα της 3ης Απριλίου, ές ου έτραυματίσθησαν 34. Ο ναύαρχος de Robeck εις το άνωφελες των προσπαθειών, και διάταξε την διακοπήν του έργου τούτου.

Έν τω μεταξύ άπορασιθείσης της άποβασης του στρατού επί της κροσσώνου Καλλιπόλεως, έβηθη εκ' όθων ότι ο άνεφοδιασμός του θα έγίνετο διά θαλάσσης και πρώτιστος έπρεπε να έναυγηθή ο στόλος, του οποίου η δύναμις εις ελαττωθή (*). Ο άποββασιθέμενος στρατός έμελε να εινε πολυάριθμος, και αι εκ τούτου δυσκολία ενδέχεται να έμεινέθωνον, αν η άπόβασις θα έγίνετο βιαία (υπό το πυρ το' έχθρου) και υπό συνθήκας μη δυναμένας να προσβλεφθούν εν πάση λεπτομερεία ως εκ της φύσεως της επιχειρήσεως και της έποχής. Μέχρις ότου έπαυήθη εις Μουδρον τα μεταβάντα εις 'Αλεξάνδρειαν στρατεύματα, συνεκεντρώτο εντός του μεγάλου λιμένος τούτου πλήθος μεταγωγικών, φορηγίδων και άλλων βοηθητικών πλοίων. Η βίασι αυτή δεν ειχε μέσα ν' άνταποκρίνηται εις τας ανάγκας ενός τόσο πολυάριθμου στρατού και στόλου, άλλ' ένηργήσεται μετά μεγάλης δραστηριότητος πάλιν το δυνατόν διά να περιορισθούσι αι δυσκολία. Έγένετο έγχατάστασις ανωγειών. Η κίνησις ήδυν άναυγώσαν στρατών και των ανωμένων μεταφορών ην άπελευθερώσει.

Ο οργανισμός των στόλων έγτένετο ως ακολούθως, ινα ποσασιόνηται προς το προβλεπόμενον σχέδιον της επιχειρήσεως (*). Θωρηκτών Queen Elizabeth (ναυαρχίς, ναύαρχος de Robeck, άρμεισπολεύς ο μοίραρχος Keyes).

1η Μοίρα.—Θωρηκτά Swiftsure (υποναύαρχος Wemyss), Prince George, Al-

poli Diary Τόμος I σελ. 115) ότι θα ήθελε να χαλιναγωγήσθ τον τύπον της Αιγύπτου, είτε προς παρακώλυσην δημοσιεύσεως πληροφοριών επί των κινήσεων των συμμάχων, είτε προς έναυγαστικόν αυτού να δημοσιεύη πληροφορίας ψευδεις. Δέν τό καθήκοντα ήμεις διότι δέν ήτο αυτός ο κήρυς εν Αιγύπτω, άλλ' ο στρατηγός Maxwell. Όθεν αι έφημερίδες της Αιγύπτου άνήγγελλον τας είσεόδους και έξεόδους των μεταγωγικών και τας κινήσεις των στρατευμάτων.

(1) Τρία θωρηκτά έβουδθησαν. Έτερον ύποστάν οεάρας βιάδας προσήραξε επί της νήσου Αρεπώνου. Έτερα τρία, ύποστάντα στρατηγικής ζήλιας, έμεινον ακροαρόμενοι έπισηκώς. Τα άποβατικά άγος ούδεναν οεκαράν βιάδην ειχον ύποστή, τάσαρα μόνον εκ των μεγάλων πυροβόλων των έξωτερικών φρουριών ειχον κατασπαρή. Τον δρόμον προς τα κρηίως στενά των Δαρδανέλλων έπραττε ακόμη παθόν ναρκών εκ πάντε οειρών, των οποίων η άγρευσις (δυσκόλος πάντοτε) απέβαινε δυσκολωτάτη ήδη όποτε άπέτυχε πάρα άποστειρα κατασπαρη των πυροβόλων ήμνης τραμύων ναρκών. Έγένετο μεγάλη επεταλή πυροαυλικών. Των μεγάλων διακετρήμετων πυροβόλων οι σωλήνες έπιληράζον το όριον των προσιρμένων διά την ζώνη των βολών.

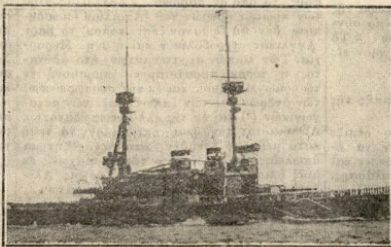
(2) Τα Άγγλικά θωρηκτά Implacable και Queen κατέπλευσαν εις Τάνεδον την 20ην Μαρτίου και άνεμύοντο τα London και Prince of Wales. Μετά τινας ήμέρας κατέπλευσαν τα παλαιά Γαλλικά θωρηκτά Henri IV και Jaureguibery. Επίσης κατέπλευσαν τα Άγγλικά καταδρομικά Burgulus και Doris, 8 άντιτορπιλλικά και 3 κανονιφόροι.

bion, Goliath, Lord Nelson, Cornwallis, Vengeance. Καταδρομικά: Minerva, Euryalus, Talbot, Dublin.

11η Μοίρα.—Θωρηκτά: Queen (υποναύαρχος Thurby), London, Prince of Wales, Triumph, Majestic. Καταδρομικών: Bacchante. Άροαλοφόροι: Ark Royal, Πλοιον άεροστάτων: Manica.

11η Μοίρα.—Θωρηκτών: Canopus (υποναύαρχος Grant). Καταδρομικά: Dartmouth, Doris.—2 άντιτορπιλλικά.

1Vη Μοίρα (προσεκολλημένη εις την 1ην).—Καταδρομικά: Sapphire, Amethyst.—12 άλιετικά ναυκά.

Το ύποστάν ζήλιας Άγγλικών θωρηκτών «Lord Nelson»

Vη Μοίρα.—Θωρηκτών: Agamemnon (υποναύαρχος Buxton), άλιετικά άλιετικά, 3 Γαλλικά άλιετικά ναυκά.—2 άλιετικά Άγγλικά άλιετικά ναυκά.—2 άντιτορπιλλικά άντιτορπιλλικά.

Vη Μοίρα.—Θωρηκτών: Jaureguibery (υποναύαρχος Cuperelle) (*), Henri IV, Charles Martel. Καταδρομικά Γαλλικά: Latouche Tréville, Jeanne d'Arc, Savoie, Astou. Άεροστάτων: άντιτορπιλλικά, 5 καταδρομικά.

VIIη Μοίρα.—Υποστάν πλοίων Metcalfe.—1 άντιτορπιλλικό—1 βελκυστήν έξοπλισμένον.

Το έν τίνετον Άγγλικόν άεροδόμιον ειχε παύσει να ήρμει. Δύναμις εκ 12 όδηγων άεροπλάνων, των οποίων ός βοηθητικόν προσωπικό ήλθεσαν, και διάταξε 20 άεροπλάνα (12) ταυτα προσετέθησαν βορείωτερον και 12 άεροπλάνα (*).

Η έκκίνησις των συμμαχικών δυνάμεων από του λιμένος της 'Αλεξανδρείας ήρχισα από της 10ης Απριλίου. Το έστρατευτικόν Γαλλικόν Σόμα, έπιβάνον 4 όμάδιον μεταγωγικών, μεταπέδη μετά 16ης και 19ης. Συνεκεντρώθη (το πεζικόν, το ορειβατικόν πυροβολικόν, 4 πυροβολαζία των 75 χιλ. και το βαρύ πυροβολικόν) εις Μουδρον Αήμου, εις Σίγχι (της Δέσφου), εις τρεις Μπουκις (της Σαύρου) και εις Κόντιαν (της Αήμου) συνηροήθησαν τα διάφορα άλλα στοιχεία και το ύπόλοιτον του πυροβολικού.

Από των πέσον του Απριλίου το έστρατευτικόν Σόμα ήρχισα να συναθροίζηται εντός του λιμένος του Μουδρου. Όσον ειρή και άν εινη το άγκυροβόλιον, η έπιφανεία του εκαλύφθη ολοκληρωτικά υπό πλοίων. Αι ναυτικά Άρχα κατήνησαν να δυσκολωθώνται να έξεούρου άγκυροβόλιον διά πάντα τα πλοια. Έκτός των θέσεων άγκυροβόλια των πολεμικών ύπεροσώθησαν να έξεούρου θέσεις διά 108 μεταγωγικά και άλλα σκάφη. Η 9η Μεραρχία μετατέθη έπιβάνουσα 20 μεταγωγικών (*). Το Σόμα Στρατού των Α.Ν.Ζ.Α.Σ. επί 40 μεταγωγικών.

(1) Το θωρηκτόν Gauilois, κατόπιν προχείρου έπισηκων, απέπλευσε την 20ην Μαρτίου διά τον λιμένα της Τουλών. Ο πλοός ούτος ύπήρξε δυσκολωτάτος.

(2) Κατ' έκτασιν την έποχην άκμή ως εκ της άελεείας των μηχανών και της έλλείψεως προσωπικού δέν άνεμύοντο και μεγάλα πράγματα εκ των άεροπλάνων. Περί τούτου ο στόλος ειχε ήδη παύσει.

(3) Τα τελευταία τμήματα της 29ης Μεραρχίας

ών η Βασιλική Ναυτική Μεραρχία επί 12 η Γαλλική επί 33. Τα πλοια έφοδιασμού και φορηγία ήσαν 20 εκτός τούτων ήτο και το έπιβατικόν Ascadian διά Γενικόν Στρατηγόν.

Τα συμμαχικά στρατεύματα έζοντα έπρεψης την έπονημίαν «Έστρατευτικόν Σόμα της Μεσογειούς» ειχον την έπομένη σύνθεσιν:

Άρχιστράτηγος: Sir Jan Hamilton. Άρχηγός του Έπιτελείου: στρατηγός Braithwaite.

Α'. Άγγλικά δυνάμεις—60.000 άνδρες περίπου μετά 110 πυροβόλων.

1ον Σόμα Στρατού Αύστραλίας και Νέας Ζηλανδίας (Α.Ν.Ζ.Α.Σ.) στρατηγός Birdwood

3 ταξιαρχιαί εκ 4 ταγμάτων, 1 σύνταγμα έπιπέκων εκ 3 ταγμάτων 3 μοίραι εκ 3 πυροβολαζιών

(Άκολουθετ)

γιας μεταφέρει εις Μουδρον το συμμαχικόν μεταγωγικόν Manitou. Την 16ην Απριλίου εβρισκόμενον παρά την Σαύρον πασιτήρης πλέον προς το μέρος του εν Τουρκικόν τορπιλλοβό-

λον, το όποιον έπιληράζε ταχυτατα και διάταξε την έντός τριών λεπτών έκάνεισιν του πλοίου. Ο κυβερνήτης του Manitou έβήλωσε ότι η προθεσμία δέν ήρκα δια να αποβραβούσι οι άνδρες και ότι ούτε άλίετος του ήρχον άποσώθησε δια να τοξεί απέβιβαξε. Το Τουρκικόν τορπιλλοβόλον, το όποιον ήτο το Δεληρ-Ισοαρ, έκοσέσθη Γερμανός ύποναύαρχος, έπέδρασε να έπυρε και άλλα Γερμανός έπισηκτικά του Ουαίκεν (πυροβόλτα), εις άκμήν Γερμανός έπισηκτικός (αγγλικός) επί 23 Τουρκικό άεροπλανικό του ναυικού (*). Ο Γερμανός κυβερνήτης κατέσπει την προθεσμίαν 7 λεπτα επί πλέον. Κατά την έπακοσώθησιν ούγγρανον επί του μεταγωγικού, οι στρατεύσαν ήρχισαν να καθήρουν άντεπαγγέλτως τας λήμβους και να έπιβιβάζονται σωρδών με άποτέλεσμα την άνατασπήν λήμβων τινών. Άλλοι στρατιώται έπέριπτον εις την θάλασσαν, έλέποντας ότι δέν ύπήρχε θέσις εις τας λήμβους δι' αυτούς.

Με την άκνησιν της προθεσμίας των 10 λεπτών το Δεληρ-Ισοαρ έξεσορονόσισε κατά του μεταγωγικού δύο τορπιλλας άνεπιτυχώς. Ητο έστομον να έκασρονόσιση τρίτην εκ μικράς άποστάσεως, όταν έβρίνησαν εις τον όρίζοντα οι κηπόι δύο Άγγλικών άντιτορπιλλικών ήρχισάν προς βολήσαν πάση δυνάμει, άντιτορπιλλικών εκ των άναγχιούτων το Δεληρ-Ισοαρ (*). Το τορπιλλοβόλον έγκατέλειψε την έπισηκν και έτραπή προς τον κόλπον της Σαύρου. Τα άντιτορπιλλικά το παρηκολούθησαν με την μεγιστήν ταχύτητα, το κατέσθανον και εβρισκόντο πλησίον του όταν παρήλλασσε το βόρειον άκροπυριον της Χίου. Δέν ειχον ακόμη άρχισει πάλιν άντιον προς την εκτήν και έβρισκοντο. Το πρήσσημά του έβρισθη άμέσως εις την έπρόν. Τα Άγγλικά άντιτορπιλλικά, άμα ειχον ότι έτρέπετο να έξωκείλη, έβρισαν κατ' αυτού βολάς τινας άνευ άποτέλεσματος και έπαυσαν πάλιν άμα ειχον τοξεί άνδρας έξεφαν-όσοντας εντός του πλησίον βάσους.

(*) Το τίνον τούτου πλοίου έπιβάνον το πλοίο 3 άλιετικά και 20 άνδρες ήλιετικα.

(2) Κατά της γενομένης άνακνήσεως του παροβόλου εις της 'Ελεφους όριος της Χίου κληρονομιάς του τορπιλλοβόλου τούτου έλεγη ότι οι Γερμανοί ειχον βυθισα άλλα τρία μεταγωγικά πληθυσσού. Πιθανώς, άνύσισιν η έπισηκν άγρεσι των έπιβανόντων 23 Τουρκών έπισηκτικων και του λοιπού εκ Τουρκων πληθυσμού άνύσισιν του άνακνήσεως λιμενικών εις πλέον σιτηγών προς την δέσφιν του τορπιλλοβόλου ήφρατην. Ούτε ειχον, ούτε έγγώμιον καξ άπέσισαν ήμε της Σαύρου, ούτε άγρωζον τους Γερμανούς, ούτε ήσαν εις θέσιν, δε έλθον να έβήγρουν καξ εβήθησαν τόσο πολλοί Τουρκοί έπισηκτικοί έπιβανόντες ενός τόσον μικρόν σκάφος.